
Zbiór noworoczników w Bibliotece Instytutu Badań Literackich.

Biuletyn Polonistyczny 3/8, 11-17

1960

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

pisarki oraz opisywanych w jej utworach bądź to pod nazwami fikcyjnymi ("Noce i dnie", "Znaki życia"), bądź z zachowaniem autentycznych nazw ("Uśmiech dzieciństwa", "Ludzie stamtąd", Opowiadania dla dzieci).

W tym celu posłużono się materiałami fotograficznymi. Zestaw fotografii o charakterze dokumentalno-artystycznym (225 zdjęć wykonanych przez fotografa Andrzeja Szypowskiego, pokazujących stan obecny opisywanych miejsc oraz reprodukujących znalezione materiały archiwalne z bibliotek, muzeów i prywatnych zbiorów) w połączeniu z kartoteką haseł i odpowiednich cytata stanowi pomocniczy materiał naukowy.

Oprócz analizy tekstu utworów i "sprawdzenia ich" w terenie konieczne było przeprowadzenie wywiadów z osobami pamiętajacymi ziemię kaliską z lat 1890-1914.

Zebrane materiały są oczywiście drobnym fragmentem przyszłych ustaleń, ale już one rzucają czasem interesujące światło. Np. w "Zegarze z kukułką" ksiądz Augustyn posługuje się książką lekarską. Otóż dzięki szczęśliwemu przypadkowi znaleziono starą książkę lekarską, której wygląd zewnętrzny i przepisy odpowiadają opisowi w "Zegarze z kukułką". Jak się okazało, autorka wyzyskuje ją w wielu utworach i w najrozmaitszych funkcjach.

Dalsze prace stanowiąc będą rozszerzoną kontynuację rozpoczętych prac. Będą to w szczególności:

1) selekcyjne zbieranie materiałów ikonograficznych dotyczących życia i twórczości M. Dąbrowskiej; dzięki życzliwej pomocy autorki istnieje możliwość uzyskania pewnych materiałów archiwalnych ze zbiorów Marii Dąbrowskiej, jej rodziny i przyjaciół;

2) tworzenie kartoteki osób występujących w utworach, porównywanie ich i szukanie ewent. pierwowzorów,

3) gromadzenie źródeł dotyczących tła historyczno-społecznego oraz obyczajowego.

ZBIÓR NOWOROCZNIKÓW W BIBLIOTECE INSTYTUTU BADAŃ LITERACKICH

W nocie informującej o pracach nad bibliografią noworoczników i pism zbiorowych z lat 1800-1863, umieszczonej w zeszytcie 4 Biuletynu Polonistycznego (s.8-10) autorki zreferowały

zasadnicze trudności przy ustaleniu jednoznacznej definicji pojęcia noworocznika. W doborze materiału do wykazu noworoczników posiadanych przez Bibliotekę Instytutu Badań Literackich oparto się na kryteriach przyjętych przez autorki wspomnianej noty.

Z noworoczników wydawanych w Królestwie Polskim Biblioteka posiada następujące:

1. Jutrzenka. Rocznik poezji w upominku ~~dla~~ płci pięknej...
Warszawa 1824-1825.
2. Kolęda na rok /.../ czyli nowe śpiewki, bajki, różne poezje i szarady - wydawana przez L/udwika/ A/dama/ Dmuszewskiego. Warszawa 1824-1828. /Biblioteka posiada tylko tomik z 1825 r./
3. Upominek. - Nakład A.Brzeziny. Warszawa 1824.
4. Wanda. Wiązanie na rok 1825 płci pięknej, naukom i sztukom wyzwolonym poświęcone. - Nakład A.Brzeziny. Warszawa 1825.
5. Rozrywka moja na rok 1826 płci pięknej poświęcona. Przez N/apoleona/ F/eliksa/ Ż/abę/. Warszawa 1826.
6. Lilija. Na rok 1827. Przez N/apoleona/ F/eliksa/ Ż/abę/. Warszawa 1827.
7. Kolęda warszawska na rok 1829. - Nakładem i drukiem J.Wróblewskiego. Warszawa 1829.
8. Melitele. Noworocznik wydawany przez Antoniego Edwarda Odyńca. Warszawa 1829-1830.
9. Jutrzenka. Noworocznik warszawski na rok 1834. - Pod redakcją Kazimierza Brodzińskiego. Warszawa 1834.
10. Wianek. - Nakład Józefa Kaczanowskiego. Warszawa 1836-1837. /Rocznik 1837 zebrany i ułożony przez Karola Korwella/.
11. Sztambuch. Noworocznik polsko-rosyjsko-niemiecko-francuski, czyli logarytmy literatury tych czterech języków. Warszawa 1837.
12. Noworocznik dla dzieci. - Warszawa 1838.
13. Pierwiosnek. Noworocznik zebrany i ułożony przez Paulinę Krakowską, obejmujący utwory samych dam. - Warszawa 1838-1843. /W Bibliotece brak rocznika 1841/.
14. Niezapominajki. Noworocznik na rok /.../ wydawany przez Karola Korwella. - Warszawa 1838-1847.
15. Noworocznik Gazety Warszawskiej ofiarowany przychylnym czytelnikom. - Warszawa 1840.

16. Alleluja. Rocznik religijny. - Redaktor i wydawca Adam Rogalski. Warszawa 1840-1843. /Rocznik 1843 redagował J.K. Mętlewicz/.
17. Jaskółka. Pamiętnik wydany przez R/omana/ Zmorskiego i J/ózefa/ B/ohdana/ Dziekońskiego. Warszawa 1843.
18. Sнопек nadwiślański, z płodów piśmiennictwa krajowego zebrany przez Marcina Ossoryję /Cieplińskiego/ i Karola B/alińskiego/ z Jarosławca. - Warszawa 1844-1845.
19. Album warszawskie zebrane staraniem K/azimierza/W/ładysława/ Wójcickiego. Warszawa 1845.
20. Fijołek. Noworocznik lubelski na rok /.../ literaturze i poezji poświęcony. Zebrany przez Zofię Ścisłowską. Warszawa 1845-1846.
21. Radomianin. Pismo zbiorowe, wydane przez Romana Baczyńskiego i Edwarda Mroczkowskiego. Warszawa 1848.
22. Album literackie. Pismo zbiorowe, poświęcone dziejom i literaturze krajowej. Pod redakcją Kazimierza W/ładysława/ Wójcickiego. Warszawa 1848-1849.
23. Podarek dla pici pięknej. Powieści i poezje wydane przez Karola Korwella. - T.1-4. Warszawa 1850. /T.2-4 przedruk z "Niezapominajek"/.
24. Pierwiosnek. Wydał Michał Konicki. Warszawa 1851.
25. Pamiętnik literacki. Dzieło zbiorowe. Wydanie Zenona Rappaporta. - Warszawa 1851.
26. Dzwon literacki. Pismo zbiorowe. /Wydał August Wilkoński/. Oddział II. Warszawa 1853.
27. Fantazje wierszem i prozą. - Warszawa 1855.
28. Wieniec. Pismo zbiorowe ofiarowane Stanisławowi Jachowiczowi przez pierwszych kraju autorów. /Zebrane staraniem Ludwika Pietrusińskiego/. T.1-3. Warszawa 1857-1858.
29. Wiązanka układu ś.p. Chirurga Filozofii /Augusta Wilkońskiego/. Warszawa 1858. /Przedruk II Oddziału Dzwonu literackiego/.
30. Noworocznik Wolnych Żartów, zebrany przez bocianów polskich /Fryderyk Henryk Lewestam i Jan Kanty Gregorowicz/. Warszawa 1859.
31. Gwiazdka. /Wydał Aleksander Niewiarowski/. Warszawa 1860.
32. Noworocznik /Kalendarz/ ilustrowany dla Polek. /Wydał A.Dzwonkowski/. Warszawa 1861-1867.
33. Książka zbiorowa ofiarowana Kazimierzowi Władysławowi Wójcickiemu. /Wydał Adolf Hennel/. Warszawa 1862.
34. Myśl. Tomik prac zbiorowych, ozdobionych drzeworytami, wydał Henryk Przybysławski. - Warszawa 1862.

35. Noworocznik na rok 1869, wydany przez Pawła i Gawła. - Warszawa 1869.
36. Noworocznik Siedlecki pod redakcją Zygmunta Zanożyńskiego. Warszawa 1873-1874.
37. Noworocznik Kaliski. /Redakcja Zygmunta Zanożyńskiego; rocznik 1875 wydany pod kierunkiem E. Idzikowskiego i A. J. Parczewskiego/. Kalisz 1874-1875.
38. Róże i kolce. Noworocznik humorystyczno-satyryczny na rok 1876, wydany przez E. Bukowskiego. Warszawa 1876.

Z wileńskich noworoczników są w Bibliotece następujące:

39. Noworocznik Litewski na rok 1831 wydany przez H/ipolita/ Klimaszewskiego. Wilno 1830.
40. Znicz, wydany przez J/ózefa/ Krzeczковского. Wilno 1834-1835.
41. Biruta. Wydał Józef Krzeczkowski. Wilno 1837-1838.
42. Bojan. Wydał Adam Pińkiewicz. Wilno 1838.
43. Rusałka, wydana przez Aleksandra Grozę. Wilno 1838-1842, 1846.
44. Linksmine. Prace literackie. /Wydał Ludwik Adam Jucewicz/. Wilno 1841.
45. Wianek z paproci, czyli zbiór poezji wydany przez Piotra Medeksę. Wilno 1842.
46. Rimembranza. Wydawca Józef Krzeczkowski. Wilno 1843.
47. Noworocznik literacki na rok 1843, wydany przez księdza Adama Stanisława Krasińskiego. Wilno 1843.
48. Radegast. Pismo zbiorowe. Wydał Adam Honory Kirkor. T.1. Wilno 1843.
49. Lud i czas. Pismo poświęcone literaturze i moralności. Wydał January Filipowicz. Wilno 1845.
50. Pamiętniki umysłowe. Wydawca Jan ze Śliwina /Adam Honory Kirkor/. Wilno 1845. T.1-3.
51. Swistek Spirydiona Wędzgi. /Wydał Józef Krzeczkowski/. Wilno 1845.
52. Pamiętnik Naukowo-Literacki. Pismo zbiorowe umiejętności, literatury i sztuki, pod redakcją Romualda Podbereskiego. T.1-6. Wilno 1849-1850.
53. Podarek dobrego starca. - Wilno 1850.
54. Pismo zbiorowe wileńskie. Wydał Jan ze Śliwina. /Adam Honory Kirkor/. Wilno 1859, 1862.
55. Po ziarnie. Zbiorek pamiątkowy wydany przez Jana Prusinowskiego i Maurycego Krupowicza. - Wilno 1861.

Z petersburskich i kijowskich noworoczników Biblioteka posiada następujące:

56. Niezabudka. Noworocznik wydany przez Jana Barszczewskiego. Petersburg 1840-1843,
57. Rocznik Literacki składający się z pism wierszem i prozą celniejszych współczesnych pisarzy naszych, wydał Romuald Podbereski. Petersburg 1843-1844, 1846; Wilno 1849.
58. Gwiazda. Pismo zbiorowe. Wydał Zenon Fisch. T.1. Petersburg 1846.
59. Gwiazda. Książka składkowa. Wydał Jakub Dołęga Jurkiewicz. Kijów 1847-1849.
60. Leviathan. Książka składkowa wydana przez Alberta Gryfa /Antoniogo Marcinkowskiego/. Kijów 1848.
61. Grosz wdowi. Pismo zbiorowe wydawane przez Aleksandra Grozę. Kijów 1849-1850.
62. Plejada Polska, wydana staraniem Bolesława Maurycego Wolffa. Petersburg 1857.
63. Pisma urywkowe wierszem i prozą Józefa Prospera Gromadzkiego. Wydał Antoni Syroczyński. Kijów 1858.
64. Pismo zbiorowe wydane przez Józefata Ohryzko. T.1-2. Petersburg 1859.
65. Równianka. Pismo zbiorowe humanistyczne. Wydał Stanisław Krzyżanowski. Humań 1861.
66. Różnymi szlaki. Noworocznik literacki młodzieży kijowskiej. Z przedmową Kazimierza Przerwy-Tetmajera. Kijów 1906.

Noworoczniki galicyjskie znajdujące się w posiadaniu Biblioteki:

67. Pielgrzym Lwowski, czyli podług nadpoziomu lwowskiego ułożony Kalendarz na rok po narodzeniu Chrystusa Pana /.../, który oraz zawiera literackie, ekonomiczne i ku zabawie służące przedmioty dla płci obojej i każdego stanu, jakoteż w gospodarstwie domowym i zatrudnieniach codziennych pożyteczne wiadomości. - Wydał J.J.Piller. Redaktorzy: Karol Józef Hüttner i Józef Mauss. Lwów 1822-1823.
68. Polihymnia, czyli piękności poezji autorów tegoczesnych dla miłośników literatury polskiej. - Wydane przez Jana Juliana Szczyńskiego. Lwów 1827-1828. T.1, 3-6. /t.2. brak/.
69. Haliczanie, wydawany przez Walentego Chłędowskiego. Lwów 1830. T.1.
70. Ziewonia. Noworocznik wydany przez Augustyna Bielowskiego. Lwów 1834. /W 1838 r. wyszedł w Pradze tomik drugi, skonfiskowany przez

władze lwowskie. Tomiku tego Biblioteka nie posiada, jest natomiast jego drugie wydanie, drukowane w Strassburgu w r. 1839. Wydawcą był W. Lipiński/.

71. Sławianin, zebrany i wydany przez Stanisława Jaszowskiego. Lwów 1837. T.1 /t.2. brak/.
72. Dniestrzanka. Zbiór artykułów wierszem i prozą ku zabawie i nauce. - Wydał Stanisław Jaszowski. Lwów 1841.
73. Rozrywki umysłowe. Kraków 1841.
74. Prace literackie. - Wydał Józef Dunin Borkowski. Wiedeń 1838.
75. Świętojanka. Noworocznik gospodarski wydany przez Karola Langego. Kraków 1842.
76. Tęcza. Zbiór poezji. - Wydał Jan Zborowski. Lwów 1857.
77. Album Lwowskie, wydane przez Henryka Nowakowskiego. - Lwów 1862.
78. Gołąb pożaru. /Album wydane w r. 1843 na korzyść miasta Rzeszowa. Wydanie wznowione. Lwów 1862. K.Wild. Wydania z r. 1843 brak/.

Noworoczniki wielkopolskie oraz wydawane w Lipsku i we Wrocławiu reprezentują w Bibliotece:

79. Rozrywki literackie prozą i wierszem. /Wydał Józef Franciszek Królikowski/. Poznań 1824. T.1-2 /t.2 w Bibliotece brak/.
80. Marzanna, noworocznik literacki i genealogiczny dla płci pięknej. Wydał Włodzimierz Adolf Wolniewicz i Edmund Bojanowski. Wrocław 1834.
81. Melitele. Noworocznik wydany przez Jana Nepomucena Bobrowicza. - Lipsk 1837.
82. Żywie. Pismo zbiorowe. - /Wyd. Edward Dembowski/. Nakładem E.Günthera. Poznań 1844.
83. Gwiazdka na rok /.../ dla młodzieży katolickiej. - Nakład E.Günthera. Gniezno 1846-1848. /W Bibliotece jest tylko rocznik 1846/.
84. Pokłosie. Zbieranka literacka na korzyść sierot. Wydał Edmund Bojanowski. Leszno 1852-1853, Poznań 1854-1856, 1862.
85. Wieczorne rozrywki przy kóminu. - Poznań 1855.
86. Snopek literacki. Dzieło zbiorowe ułożone staraniem Pauliny z L/auczów/ Wilkońskiej. - Poznań 1857.
87. Goplana. - Wydał B.Behr. Berlin-Poznań 1866.

Z noworoczników wydawanych na emigracji są w Bibliotece następujące:

88. Noworocznik Demokratyczny. - Redaktor Teofil Wiśniowski. T.1-2. Paryż 1842-1843.

89. Album Pszonki. - Wyd. Leon Zienkowicz. Paryż 1845.
90. Almanach de la Pologne, suivi du polonais appris en dix minutes par un Polonais. - Paris 1863.
91. Niezabudka, pismo zbiorowe. Bendlikon 1865.

KONFERENCJA NAUKOWA POŚWIĘCONA ZAGADNIENIOM POETYKI

Z iniojatywy Instytutu Badań Literackich PAN oraz Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego w dniach 18-28 sierpnia br. odbędzie się w Warszawie pierwsza robocza konferencja poświęcona zagadnieniom poetyki. W zakresie poetyki, dyscypliny, która ma już bardzo bogatą literaturę i dla której zainteresowanie rośnie coraz bardziej, możliwe są stanowiska różne. Może na pierwsze miejsce dzięki precyzji metod i określoności pojęć wysuwa się dziś poetyka o orientacji lingwistycznej.

Organizowana konferencja ma właśnie przede wszystkim taką lingwistyczną orientację.

Konferencja ta przyniesie po raz pierwszy konfrontację różnych stanowisk teoretycznych w zakresie poetyki, pozwoli się zetknąć ze sobą tradycjom ukształconym w ramach różnych narodowych filologii. Najbardziej instruktywne i obiecujące w sensie teoretycznym wydaje się zetknięcie metod analizy strukturalnej ze stanowiskami historycznymi. Sądzymy, że takie zetknięcie wzbogaci każdą ze stron i może pozwoli znaleźć płaszczyznę teoretyczną wytyczającą właściwe miejsce dla problematyki strukturalnej w ramach historycznych zainteresowań literaturoznawczych.

Najlepiej zorientuje zainteresowanych w problematyce konferencji wykaz referentów i tematów, który poniżej załączamy.

Wykaz referatów

I. Poetyka i lingwistyka; wzajemny stosunek stylów literatury pięknej i stylów języka:

1. prof. W.Winogradow (ZSRR), Określenie autorstwa na podstawie danych języka i stylu
2. W.Górny (Polska), Struktura tekstu na tle struktury języka
3. prof. A.Jefimow (ZSRR), Zasady badania języka literatury pięknej